

2. Авдеева Т.Г. Киотский протокол: за и против / Т.Г. Авдеева // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – № 11. – С. 88–98.

3. Морозова В.Н. Мировая экологическая политика и международное экологическое сотрудничество: Учебно-методическое пособие / В.Н. Морозова. – Воронеж: ИПЦ ВГУ, 2007. – 125 с.

4. Результати 16-тої конференції Сторін Рамкової конвенції ООН про зміни клімату в Канкуні [Електронний ресурс] // Національний екологічний центр України при ООН: офіційна сторінка. – Режим доступу: http://www.necu.org.ua/wp-content/uploads/oglyad_rezultativ_peregovoriv_un_zi_zminy_klimatu_cop16_201104.pdf

5. Данилов-Данильян В.И. Экологические, экономические и политические аспекты проблемы Киотского протокола / В.И. Данилов-Данильян // Зеленый мир. – 2004. – № 7–8. – С. 4–7.

Покотило А.О.

аспірант,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ФЕНОМЕНУ ПОЛІТИЧНОГО ПРОТЕСТУ

Фундаментальним елементом політичної системи є суспільство, яке має певний рівень очікувань і вимоги до державного механізму. Відповідність реалій цим очікуванням і визначає рівень протестного потенціалу суспільства. Внутрішня нестабільність соціуму може викликатися не лише зростанням економічних проблем, але й змінами, що відбуваються в політичній та соціальній структурі. Актуальність дослідження полягає у тому, що на сьогодні в політичній науці немає узгодженого підходу до визначення політичного протесту. Зарубіжні та вітчизняні науковці розглядають явище політичного протесту, його причини та можливості впливати на реальний політичний процес у рамках своїх теоретичних досліджень, але доцільно їх узагальнити. Тому метою дослідження є аналіз основних визначень політичного протесту та спроба їх узагальнення.

У дослідженні феномену політичного протесту можна виділити праці таких науковців, як С. В. Поздняков, Х. Ортега-і-Гассет, Ш. Ейзенштадт, Н. Смелзер, Т. Р. Гарр, Д. Девіс, Е. Хоффер та інших.

Російським науковцем С. В. Поздняковим запропоновано наступні значення цього явища: поняття політичний протест являє собою складне, багатовимірне явище політичного життя. По-перше, воно може існувати у вигляді внутрішнього стану неприйняття політичним суб'єктом існуючих у суспільстві політичних відносин чи політичної системи. По-друге, політичний протест – це певна форма вираження незгоди, спротиву, неприйняття політичного курсу або діяльності законодавчих, виконавчих чи судових органів влади, що виражається певною акцією, дією, вчинком протестного характеру з метою зміни політичної ситуації або режиму в цілому. По-третє, політичний

протест – це явище політики, атрибут політичного, що представляє собою протидіючі сили, рухи, тенденції, які йдуть у розріз основній течії політичного життя [4].

Вивчаючи природу політичного протесту слід зазначити філософське пояснення політичного насилля вчиненого масами. Таким чином, у своїй праці «Повстання мас» іспанський філософ Х. Ортега-і-Гассет відзначив проблеми масових заворушень на політичній основі [3]. Він зазначає, що ХІХ століття є періодом становлення ідеї рівності прав для всіх громадян, що у свою чергу дало поштовх для утвердження своїх ідей у суспільстві пересічним громадянам. Але, як пише сам Хосе Ортега-і-Гассет «закупорка пересічних душ і породила те обурення мас, яке стає серйозною проблемою для людства». На його думку, маси не роблять спроб вступати в мирний діалог щоб довести свою правоту, вони нав'язують свою волю, тим самим, здійснюють пряме вторгнення в суспільне життя шляхом політичного насилля, повстання, революції. Така дія маси стала правилом, що у свою чергу спровокована нездатністю маси інакше вибудувати свою комунікацію з владою. Філософ також наголошує на двоякості масового протесту, адже на його думку, повстання мас може відкрити шлях до нової організації людства, але може привести і до катастрофи [3].

Ізраїльський учений Ш. Ейзенштадт вивчає обставини й умови, при яких певні конфлікти призводять до революцій. Саме своєрідна специфіка відрізняє революцію від інших форм політичного протесту, в тому числі, від таких його крайніх форм, як заколот, повстання чи бунт. Шмуль Ейзенштадт виокремлює п'ять основних ознак ідеальної революції: повалення існуючого режиму насильницьким шляхом; насильницька ротація еліт; відмова від накопиченого раніше управлінського досвіду; глибокі зміни в соціально-економічній сфері життя суспільства; віра революціонерів у ідейне і морально-етичне оновлення суспільства після падіння «старого» режиму. Ш. Ейзенштадт розглядає революцію в якості одного зі шляхів насильницької і ненасильницької трансформації сучасних і традиційних суспільств [2].

Найбільш продуктивний підхід щодо вивчення причин і мотивів, які спонукали певні соціальні групи на висловлення протесту, пропонує теорія приростаючої цінності Н. Смельзера. Основами колективної дії вчений виділяє структурні проблеми і напруженість, які в разі кризової ситуації активізують протестну активність [6]. Слід зауважити, що згідно з теорією Т. Гарра і Д. Девіса невдоволення потенційно протестних груп має відносний характер [1].

Деякі вчені охарактеризовують образ потенційних учасників акцій протесту. Н. Смельзер бачить основним протестним суб'єктом жителів передмість із високим безробіттям [6]. Е. Хоффер вважає, що основу масових протестних рухів складають невдахи, меншини та інші категорії осіб, які незадоволені дійсністю. У свою чергу, помилки допущені в адмініструванні і порушенні комунікації влади з населенням являються чинниками, що прискорюють розвиток інститутів протесту, адже, сприяють народному невдоволенню. Переважна більшість дослідників у своїх роботах виділяють лідерів протестних рухів [7]. Ш. Ейзенштадт стверджує, що революційні зміни неможливі без здатності опозиційних сил зруйнувати старі механізми влади і

суспільні відносини [2]. А в марксистській теорії організатором революційних змін виступає політична партія або група революціонерів.

Щодо ймовірності набуття конфлікту насильницького характеру певну популярність має позиція Т. Гарра, який у своїй роботі «Етнічний конфлікт в світовій політиці» зазначив декілька універсальних ознак, які свідчать про готовність меншини розпочати збройну боротьбу, до таких відноситься вимога у наданні більшої автономії, існування в минулому власної держави, висока організованість етнічної групи, наявність розвиненої інфраструктури, сприятлива демографічна ситуація, досвід боротьби за незалежність у минулому [1].

У політичному енциклопедичному словнику, зазначено, що політичний протест – це одна з форм вияву незгоди окремої особи чи певної соціальної спільноти з пануючим політичним курсом або рішенням вищих органів влади в державі (законодавчих, виконавчих та судових), а також стосовно тих чи інших соціальних явищ чи політичних дій. Протест політичний (лат. protestor – публічно доводити, грец. – політика) – вид політичної участі, що виражається у негативному ставленні до політичної системи в цілому або до її окремих елементів, норм, цінностей у відкритій, демонстративній формі [5]. Згідно з даним трактуванням поняття «політичного протесту» можна зазначити, що українські вчені пропонують розглядати політичний протест як форму політичної поведінки індивіда чи соціальної групи.

Підсумовуючи варто зауважити, що саме поняття «політичний протест» є багатогранне, це явище має багато форм та має місце у будь-якому політичному режимі. Можна резюмувати, що політичний протест є видом політичної участі, діяльності чи поведінки, він може бути здійсненим групою або одним індивідом, може проводитись в активній чи пасивній формах, може мати як позитивні, так і негативні наслідки.

У будь-якому суспільстві є особи чи соціальні групи, які в більшій чи меншій мірі схильні до політичного протесту.

Виникнення політичного протесту може спонукатися не лише відсутністю ефективного політичного регулювання з боку влади, а й через розбіжності релігійних, мовних та етнічних уподобань чи іншого. Ці чинники можуть мати пряму дію, а можуть бути використані як каталізатор.

Як наслідок, праці авторів не змогли вичерпати всієї проблематики феномену політичного протесту, що відповідно детермінує простір для дослідницької діяльності в даному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Гарр Т.Р. Почему люди бунтуют / Т.Р. Гарр. – СПб.: Питер, 2005.
2. Эйзенштадт Ш.Н. Революция и преобразование обществ: Сравнительное изучение цивилизаций. Ed. Б.С. Ерасова. Аспект Пресс, 1999.
3. Ортега-и-Гассет. Х. Восстание масс [Електронний ресурс] / Ортега-и-Гассет – Режим доступу до ресурсу: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/gas_voss/01.php.
4. Поздняков С.В. политический протест : автореф. дис. ... канд. полит. наук / С.В. Поздняков. – ростов н/Д., 2002.

5. Потест політичний // Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / За наук.ред.д-раполіт.н. Н.М. Хоми, В. Денисенко, О.М. Сорба, Л.Я. Угрин та ін. – Львів: «Новий Світ – 200», 2014.

6. Смелзер Н. Коллективное поведение и социальные движения [Електронний ресурс] / Нейл Смелзер – Режим доступу до ресурсу: http://scepsis.net/library/id_640.html.

7. Хоффер Э. Истинноверующий. Мысли о природе массовых движений [Електронний ресурс] / Эрик Хоффер – Режим доступу до ресурсу: <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/4270>.

Тищенко А.О.

студент,

Науковий керівник: Коваленко Л.В.

кандидат історичних наук, доцент,

Запорізький національний університет

ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОГРАМНИХ ЗАСАД ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЙ США (НА ПРИКЛАДІ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2016 Р.)

Сучасна партійна система США характеризується домінуванням двох партій, які набирають більше 90% голосів, – Демократичної та Республіканської.

Головна відмінність між ними полягає в баченні меж державного втручання в регулюванні соціально-економічних процесів. Традиційно демократи виступають за активнішу роль держави в цій сфері, аніж їх конкуренти. Партією «великого бізнесу» виступають республіканці, хоча і демократична партія, яка вважається більш ліберальною, користується підтримкою багатих людей, великих підприємців. У демократів давні і широкі зв'язки з профспілками, екологічними організаціями, католицькою церквою.

Традиційно Демократична партія підтримує підвищення податків для багатих, збільшення соціальних витрат держбюджету, розвиток високотехнологічних галузей економіки і боротьбу із забрудненням навколишнього середовища, за відмову від економічного протекціонізму, виступають на захист сексуальних і расових меншин, проти посилення антиемігрантських заходів та проти заборони абортів і застосування смертної кари. Демократи є прибічниками обмеження права на володіння і носіння вогнепальної зброї [4].

У свою чергу республіканці виступають за зниження податків, посилення боротьби з нелегальною та скорочення легальної міграції, вільне придбання і носіння вогнепальної зброї, за моральність і сімейні цінності, за заборону одностатевих шлюбів та абортів, за економічний протекціонізм і обмеження діяльності профспілок, підтримують смертну кару як міру покарання, збільшення військових витрат заради зміцнення безпеки США, а також підтримують політику невтручання державних структур в економічні процеси [5].